

perpetrator in criminology. Therefore, the problem of effective research on the identity of the perpetrator is crucial in criminology because its solution is a prerequisite for the successful counteraction of crime in our country.

Key words: *the identity of the perpetrator, socio-naturalistic criminology, opposition to criminality, mechanism of criminality creations, structure of the criminal, complex of arbitrariness and illusions, will and consciousness of the person.*

DOI: 10.33663/0869-2491-2020-31-380-388

УДК 343.3/341.01

А. В. ЛАНДИНА,

кандидат юридичних наук*

ORCID ID: 0000-0002-3808-7573

О. М. ЛИСЕНКО,

кандидат політичних наук**

ORCID ID: 0000-0001-7817-4199

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ СПЕЦІАЛЬНОМУ СУБ'ЄКТУ ЗЛОЧИНУ

Стаття присвячена питанню встановлення відповідності принципів призначення покарання кримінального права України міжнародним стандартам призначення покарання і їх значення для кримінальної відповідальності спеціального суб'єкта злочину. Ці принципи призначення покарання гарантують дотримання права спеціальних суб'єктів злочинів, закріплених у міжнародних та національних нормативно-правових актах і втілюють положення, які зобов'язують враховувати усі суттєві ознаки, що стосуються характеристик самого злочинця та обставин вчинення злочину. Дотримання цих засад, а також їх чітка регламентація сприятимуть удосконаленню кримінальної відповідальності спеціальних суб'єктів злочинів.

Ключові слова: *принцип призначення покарання, міжнародні стандарти, захист прав людини, спеціальний суб'єкт злочину, кримінальна відповідальність.*

Ландина А. В., Лысенко О. М. Международные стандарты назначения наказания специальному субъекту преступления

Статья посвящена вопросу установления соответствия принципов назначения наказания уголовного права Украины международным стандартам и их значения для уголовной ответственности специального субъекта преступления. Указанные принципы назначения наказания гарантируют соблюдение прав специальных субъектов преступлений, закрепленных в соответствующих международных и национальных нормативно-правовых актах и воплощают положения, обязывающие учитывать все существенные признаки, касающиеся характеристик самого преступления и обстоятельств совершения преступления. Соблюдение этих положений, а также и четкая регламентация будет способствовать усовершенствованию уголовной ответственности специальных субъектов преступлений.

Ключевые слова: *принципы назначения наказания, международные стандарты, защита прав человека, специальный субъект преступления, уголовная ответственность.*

*Landina Anna, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.)

**Lysenko Oleksandr, Candidate of Political Sciences (Ph. D.)

Landina Anna, Lysenko Oleksandr. International standards for sentencing a special subject of crime

The article is devoted to the issue of establishing the compliance of the principles of sentencing of criminal law of Ukraine with international standards of sentencing and their significance for the criminal responsibility of a special subject of crime. These principles of sentencing guarantee the observance of the rights of special subjects of crimes enshrined in international and national legal acts and embody provisions that oblige to take into account all essential features relating to the characteristics of the offender and the circumstances of the crime. Compliance with these principles, as well as their clear regulation, will help to improve the criminal responsibility of special subjects of crime.

Key words: *principle of sentencing, international standards, protection of human rights, special subject of crime, criminal liability.*

Вступ (актуальність теми). В сучасних умовах реформування вітчизняного законодавства, що є невід’ємним процесом глобалізації в усіх сферах життя, необхідним кроком є приведення законодавства в усіх галузях до загальноприйнятих міжнародних стандартів і принципів. Для виконання такого завдання необхідним є встановлення, наскільки ці стандарти відображені у чинному законодавстві, у яких положеннях вони висвітлені і яким чином реалізуються на практиці.

Встановлення таких стандартів є необхідним кроком для якомога більш ефективного забезпечення прав людини у тій сфері, якої стосуються норми, що ці стандарти закріплюють. Вказується, що забезпечення дотримання прав людини у всіх сферах життя є першочерговим завданням державних органів, урядових та громадських міжнародних організацій¹. Крім того, діяльність усіх вказаних органів також не повинна виходити за межі встановлених законом меж, які встановлені з метою захисту прав людини і їх основоположних свобод.

Це стосується і кримінального законодавства України, зокрема, у частині кримінальної відповідальності спеціального суб’єкта злочину. Оскільки було доведено, що переважна більшість норм Особливої частини КК України передбачає відповідальність саме спеціальних суб’єктів злочинів², то встановлення відповідності положень КК України щодо кримінальної відповідальності вказаних осіб міжнародним стандартам є доцільним і необхідним. Такий крок сприятиме виявленню проблем у сфері забезпечення прав і свобод людини, у тому числі й обвинуваченої у вчиненні злочину (поряд із потерпілими та іншими особами, які постраждали чи іншим чином мають відношення до вчиненого злочину).

Огляд літератури. Окремі аспекти міжнародних та європейських стандартів в останні десятиліття активно досліджуються як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Так, зокрема, вивчаються питання відображення міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини у Конституції України³; вивчається їх поняття та класифікація⁴. Звертається увага також на проблеми імплементації міжнародних стандартів у окремі галузі права⁵, зокрема, стосовно кримінальної відповідальності юридичних осіб⁶. Звичайно акцентується увага на тому, що в умовах гармонізації та адаптації українського кримінального законодавства вимагає чіткого встановлення співвідношення національного та міжнародного законодавства⁷.

Що стосується принципів призначення покарання, то ряд досліджень висвітлює окремі аспекти даного інституту: визначаються поняття та види таких принципів⁸; співвідношення окремих зазначених принципів між собою під час практичного їх застосування⁹. Загалом дана проблематика стала предметом

дослідження таких вчених, як Р. Бабанли, О. Кваша, О. Костенко, В. Навроцький, П. Фріс, М. Хавронюк, С. Шапченко та ін.

Проблеми кримінальної відповідальності спеціального суб'єкта злочину також є об'єктом дослідження багатьох вчених (П. Андрушка, М. Бажанова, А. Бойка, О. Дудорова, О. Костенка, В. Тація, М. Хавронюка та ін.). Окремі дослідження щодо встановлення юридичної сутності спеціального суб'єкта злочину та особливості його кримінальної відповідальності здійснювалися Д. Бараненком¹⁰, В. Гладким¹¹, А. Осадчою¹², І. Федуловою¹³. Крім загальних питань цієї проблематики, детально вивчалися лише кримінально-правова характеристика суб'єкта корупційного злочину та службова особа як спеціальний суб'єкт злочину.

Незважаючи на таку кількість праць, присвячених цій проблематиці, досліджень, присвячених встановленню співвідношення принципів призначення покарання в Україні міжнародним стандартам, у даній сфері немає. Крім того, не висвітлені окремі аспекти значення закріплення міжнародних стандартів у окремих нормах КК України для кримінальної відповідальності спеціального суб'єкта злочину.

Постановка проблеми. Означене дає підстави стверджувати, що питання відповідності принципів призначення покарання міжнародним стандартам і їх значення для кримінальної відповідальності спеціальних суб'єктів злочину спеціально у теорії кримінального права не розглядалися. Але це питання повинно бути висвітлено, оскільки до кримінальної відповідальності притягуються переважно саме особи, наділені, поряд із обов'язковими, спеціальними обов'язковими ознаками.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є встановлення того, чи відповідають положення КК України, що регламентують особливості кримінальної відповідальності спеціального суб'єкта злочину, принципам призначення покарання, які водночас є втіленням міжнародних стандартів забезпечення прав людини, а також як це регламентовано на рівні національного законодавства.

Виклад основного матеріалу. Під міжнародними стандартами розуміють угоду про мінімальні вимоги до певного об'єкта регулювання. Щодо таких стандартів у галузі права, то це окрема правова категорія, що створює певні права та обов'язки¹⁴. Міжнародні стандарти, що мають обов'язковий, а не рекомендаційний характер, втілюються у нормах-принципах, що закріплюються на рівні законодавства.

Щодо захисту прав і основоположних свобод, то ці правові стандарти закріплені у формі принципів (обов'язкових засад) у Загальній декларації прав людини 1948 р. (далі – Декларація) та Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (далі – Конвенція). Ці стандарти стосуються усіх суб'єктів, що включені до сфери дії відповідних нормативно-правових актів. Оскільки ці міжнародні нормативно-правові акти стосуються кожної людини без винятку, дія включених у ці акти норм поширюється рівною мірою як на осіб, потерпілих від злочину, так і на осіб, винних у вчиненні цих злочинів, у тому числі тих, хто має певні ознаки, що визначають суб'єкта спеціальним.

Стандарти, закріплені у названих документах, втілені у кримінальному законодавстві та в теорії кримінального права у формі принципів кримінального права та принципів призначення покарання. Ці принципи хоч і пов'язані тісно між собою, але не є тотожними. Оскільки основною формою реалізації закону про кримінальну відповідальність є призначення судом покарання, то міжнародні правові стандарти насамперед реалізуються у формі принципів призначення

покарання, які гарантують у підсумку дотримання прав, свобод і законних інтересів суб'єктів злочинів – осіб, винних у вчиненні злочину, у тому числі спеціальних.

До принципів призначення покарання варто віднести принцип законності покарання; принцип визначеності покарання в судовому вирокі; принцип доцільності покарання; принцип обґрунтованості і обов'язкового мотивування покарання у вирокі; принцип справедливості покарання; принцип пропорційності покарання; принцип гуманності покарання; принцип індивідуалізації покарання¹⁵. Дотримання цих принципів виступає додатковою гарантією дотримання прав суб'єктів злочинів, у тому числі спеціальних, у процесі правозастосування норм кримінального законодавства щодо призначення покарання.

Принцип законності призначення покарання (*nullum crimen sine lege*), який полягає у тому, що покарання винуватій особі призначається виключно відповідно до норм чинного законодавства і не може виходити за його межі, чітко відображає положення ст. 7 Конвенції «Ніякого покарання без закону» («Нікого не може бути визнано винним у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення на підставі будь-якої дії чи бездіяльності, яка на час її вчинення не становила кримінального правопорушення згідно з національним законом або міжнародним правом. Також не може бути призначене суворіше покарання, ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення кримінального правопорушення»), ч. 2 ст. 11 Декларації аналогічного змісту, а також ст. 9 Декларації («Ніхто не може бути засуджений за злочин на основі вчинення будь-якого діяння чи за бездіяльність, які на момент їх вчинення не утворювали злочину за національними законами чи за міжнародним правом»). Стосовно спеціального суб'єкта злочину це положення вказує на те, що спеціальні ознаки злочинця впливають на кримінальну відповідальність і покарання лише в тому випадку, якщо це чітко передбачено нормами чинного кримінального законодавства.

Принцип визначеності покарання передбачає, що покарання повинно бути чітко визначено у вирокі суду, для винесення якого суд повинен об'єктивно вивчити всі обставини справи, особистості винного і визначити суспільну небезпечність. Цей принцип тісно пов'язаний із попереднім, оскільки покарання повинно призначатися відповідно до норм кримінального законодавства, що також є проявом принципу законності. Даний принцип також є гарантією дотримання положень ст. 7 Конвенції та ч. 2 ст. 11 Декларації. Ця засада чітко втілює вимогу щодо обов'язкового встановлення всіх суттєвих ознак особистості злочинця, що прямо пов'язано із визначенням спеціальних ознак суб'єкта злочину, наявність яких виводить вчинене правопорушення на новий кваліфікаційний рівень.

Обґрунтованість покарання та обов'язкова його мотивація як принцип призначення покарання бере початок із необхідності застосування покарання щодо особи, винної у вчиненні злочину (суб'єкта злочину). Кожне покарання повинно бути фактично (фактичні обставини конкретної справи) і юридично (законність) обґрунтоване. Необхідність мотивації покарання заснована на єдності злочину і покарання, що знаходить свій конкретний вираз у вирокі, і випливає із самої структури більшості санкцій. Цей принцип також гарантує дотримання зазначених положень ст. 7 Конвенції та ч. 2 ст. 11 Декларації. Виходячи із даного принципу призначення покарання застосування саме такого виду і міри покарання, яке було призначене судом, спеціальному суб'єкту злочину повинно бути чітко мотивованим і визначеним у відповідній нормі КК України

поряд із чіткою вказівкою на особливі ознаки злочинця. У випадку наявності таких ознак судом має бути обґрунтовано, що вони є суттєвими і впливають на вид і розмір призначення покарання та форму реалізації кримінальної відповідальності.

Принцип індивідуалізації призначення покарання базується на тому, що покарання має індивідуальний характер, тобто відповідає вимогам національного законодавства щодо того, що юридична відповідальність має індивідуальний характер і застосовується безпосередньо до особи, що вчинила злочин. Поряд із іншими принципами призначення покарання цей принцип чи не найбільше стосується встановлення спеціальних ознак, властивих окремим суб'єктам злочинів. Саме у цьому принципі відбивається обов'язок встановлювати усі ознаки, які стосуються конкретного суб'єкта конкретного злочину, у процесі чого дуже часто виявляються ознаки, які характеризують злочинця як спеціального суб'єкта. Крім того, даний принцип забезпечує неприпустимість застосування аналогічних санкцій щодо спеціальних суб'єктів однакових злочинів, оскільки кожна особа має певні індивідуальні риси і ознаки, які відрізняють її від інших осіб. Такий підхід покликаний забезпечити насамперед справедливість і законність покарання.

Принцип доцільності призначення покарання тісно пов'язаний із попередніми, оскільки доцільним може бути лише те покарання, яке є законним, обґрунтованим, справедливим, гуманним і призначеним з урахуванням індивідуальних особливостей суб'єкта злочину, з одного боку, та мети і завдання покарання – з другого. Два останні принципи гарантують дотримання положень, закріплених у ст. 6 Конвенції («Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або – тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, – коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя») та ст. 10 Декларації («Кожна людина, для визначення її прав та обов'язків та для визначення обґрунтованості пред'явленого їй обвинувачення, має право, на основі повної рівності, на те, щоб її справа була розглянута гласно і з дотриманням всіх вимог справедливості незалежним та неупередженим судом»). Дана засада, ґрунтуючись на вказаних нормах, передбачає обов'язковість урахування усіх обставин вчинення злочину (як об'єктивних, так і суб'єктивних), а також спеціальних ознак суб'єкта злочину, які матимуть значення при призначенні покарання, оскільки їх наявність може обтяжити або пом'якшити останнє.

Принцип справедливості покарання вимагає дотримання правила, згідно з яким вибір більш суворого покарання повинен залежати від характеру і ступеня суспільної небезпечності вчиненого злочину і особи, що його вчинила. У межах даного принципу передбачається, що покарання повинно враховувати всі обставини справи, дані про суб'єкта злочину, не може протистояти моральним нормам і переконанням, культурним цінностям, напрямам кримінально-правової політики. Цей принцип гарантує дотримання ст. 3 Конвенції,

яка забороняє катування, нелюдське чи таке, що принижує гідність, ставлення чи покарання, ст. 5 Декларації аналогічного змісту; ст. 13 Конвенції, що гарантує захист суб'єкту злочину, та ст. 14 Конвенції, що забороняє дискримінацію. Згідно із цим принципом покарання, що призначається спеціальному суб'єкту злочину, повинно бути неупередженим, у межах закону і ніяким чином не містити елементів дискримінації незалежно від того, які спеціальні ознаки має той чи інший спеціальний суб'єкт, як вони вплинули на його бажання чи можливість вчинити відповідний злочин і на суспільну небезпечність і самої особи злочинця, і самого злочину, на результативність вчинюваних діянь тощо.

Принцип гуманізму призначення покарання передбачає, що кримінальне покарання повинно виявлятися у мінімумі кримінально-правової репресії щодо винуватих осіб з урахуванням усіх обставин справи. Це стосується однаковою мірою усіх засуджених незалежно від виду покарання (Стандартні мінімальні правила ООН щодо заходів, не пов'язаних із тюремним ув'язнення – Токійські правила). Цей принцип гарантує реалізацію положень, закріплених у ст. 3 Конвенції («Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню») і ст. 5 Декларації (аналогічного змісту); ч. 2 ст. 6 Конвенції («Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку») та ч. 1 ст. 11 Декларації («Кожна людина, обвинувачена у вчиненні злочину, має право вважатися невинуватою до тих пір, доки її винуватість не буде встановлена у законному порядку шляхом гласного судового читання, у якому їй забезпечуються всі можливості для захисту»), які закріплюють принцип презумпції невинуватості; ч. 3 ст. 6 Конвенції, в якій вказано, які права має обвинувачений («Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права: бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього; мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту; захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або – за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника – одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя; допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення; якщо він не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею, – одержувати безоплатну допомогу перекладача»); ст. 13 Конвенції («Кожен, чії права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження»). Ці положення вказують на те, що обвинувачений, у тому числі і такий, який має спеціальні ознаки, має право на всебічне оцінювання цих ознак з метою встановлення рівня суспільної небезпечності і діяння, і особи злочинця, а також гарантують, що покарання буде призначено не лише з позицій справедливості, а й гуманності (найменш тяжке покарання з можливих і достатніх для досягнення мети покарання).

Також пропонується виділяти принцип пропорційності (співрозмірності) покарання, який спрямований на забезпечення у правовому регулюванні розумного балансу приватних і публічних інтересів, коли цілі обмеження прав повинні бути

істотними, а засоби їх досягнення обґрунтованими і мінімально обтяжливими для обвинувачених. Цей принцип дає змогу досягти розумного співвідношення між цілями державного впливу і способами їх досягнення, що знаходить свій вияв і в матеріальному, і у приватному праві¹⁶. Цей принцип гарантує дотримання ст. 18 («Обмеження, дозволені згідно з цією Конвенцією щодо зазначених прав і свобод, не застосовуються для інших цілей, ніж ті, для яких вони встановлені»), ст. 2, ст. 5–11 Конвенції і ст. 9–11 Декларації. Згідно із вказаною засадою покарання, яке призначається спеціальному суб'єкту злочину, повинно бути не лише законним, доцільним, обґрунтованим, справедливим та гуманним, а й відповідним тому злочину, який було вчинено, та тій шкоді, яку було ним заподіяно. Тобто тут йдеться про врахування інтересів не лише особи, яка вчинила злочин, а і потерпілих від злочину та інших осіб, яких це стосується більшою чи меншою мірою. Отже, і цей принцип містить вказівку на необхідність встановлення всіх ознак, які визначають суб'єкт злочину (і як спеціальний у тому числі), оскільки без такого встановлення неможливо встановити відповідність між покаранням і вчиненим діянням.

Висновки. Викладені принципи призначення покарання гарантують дотримання не лише вказаних, а й інших норм, що забезпечують права спеціальних суб'єктів злочинів, закріплених у Конвенції, Декларації та інших міжнародних та національних нормативно-правових актах. Вони втілюють положення, які зобов'язують враховувати усі суттєві ознаки, які стосуються характеристик самого злочинця та обставин вчинення злочину, які вирізняють цей злочин серед інших аналогічних діянь. Дотримання цих засад, а також їх чітка регламентація сприятиме удосконаленню кримінальної відповідальності спеціальних суб'єктів злочинів. Тому дані принципи повинні бути чітко регламентовані у відповідних нормах КК України (зокрема, у розділі, що визначає загальні засади та правила призначення покарання). Також доцільним буде включити до переліку принципів призначення покарання принцип співрозмірності (відповідності) призначеного покарання суспільній небезпечності вчиненого злочину і суб'єкта злочину (зокрема, спеціального).

Дане дослідження не є вичерпним і відкриває перспективу подальшого дослідження даної проблематики та удосконалення вітчизняного кримінального законодавства з точки зору якомога повного і всебічного забезпечення прав спеціальних суб'єктів злочинів.

1. Гавель Б. О. Сучасна концепція прав людини. *Стан дотримання прав людини в умовах сучасності: теоретичні та практичні аспекти: матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф.* (Київ, 8 груд. 2016 р.) / В.В. Черней, С.Д. Гусарев, С.С. Чернявський та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 50–54. **2. Ландіна А. В.** Забезпечення кримінальної відповідальності спеціального суб'єкта злочину нормами Загальної частини КК України. *Альманах права. Правовий моніторинг і правова експертиза: питання теорії та практики.* Вип. 10. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2019. С. 325–336. **3. Слінько Т. М.** Міжнародно-правові стандарти в галузі прав людини та їх відображення в Конституції України. *Права людини і демократія: зб. наук. ст. за матеріалами наук. конф.* (Харків, 15 трав. 2018 р.). Харків, 2018. С. 30–34. **4. Тищенко К. С.** Міжнародні стандарти прав людини: поняття та класифікація. *Молодий вчений.* 2017. № 12 (52). С. 328–331. **5. Коровайко О. І.** Проблеми імплементації міжнародних стандартів у кримінальне процесуальне законодавство України. *Форум права.* 2016.

№ 4. С. 171–178. **6.** Лихова С. Я. Юридичні особи як суб'єкти кримінальної відповідальності за КК України. *Юридичний вісник*. 2014. № 4 (33). С. 128–132. **7.** Гнатенко Є. С. Співвідношення кримінального права України і міжнародного кримінального права. *Процес гармонізації та адаптації. Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П. Є. Казанського : матер. третьої міжнар. наук. конф.* (Одеса, 2–3 листопада 2012 р.) / відп. за випуск М.І. Пашковський ; НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2012. С. 391–393. **8.** Давлатов Ш. Б. Принципи призначення покарання. *Вісник Академії митної служби України. Серія «Право»* / Академія митної служби України ; гол. ред. Д.В. Приймаченко. Д. : Акад. митної служби України, 2011 р. № 2 (7). С. 120–127. **9.** Рєзнік Ю. Співвідношення принципів гуманізму та справедливості при призначенні покарання. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 3. С. 196–204. **10.** Бараненко Д. В. Спеціальний суб'єкт злочину: кримінально-правовий аналіз : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. К., 2009. 19 с. **11.** Гладкий В. В. Суб'єкт корупційного злочину крізь призму теорії корупційних відносин. Київ : Препринт, 2018. 149 с. **12.** Осадча А. С. Спеціальний суб'єкт злочину: генезис, функції, проблеми кваліфікації : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2015. 229 с. **13.** Феодулова І. М. Кримінально-правова характеристика суб'єкта злочину, передбаченого статтею 206-2 Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Львівського університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2017. Вип. 4. С. 308–318. **14.** Київцев О. В. Європейські правові стандарти як міжнародно-правова категорія. *Європейські студії і право* 2012. № 1(5). URL : <http://eurolaw.org.ua/11-ukrainian-journal-of-european-studies/1-5-2012/44-2011-12-29-14>. **15.** Нікітін А. О. Принципи та загальні засади призначення покарання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція*. 2014. № 7. С. 189–190. **16.** Волощина В. К. Поняття та система принципів кримінального провадження. *Наукові праці НУ ОЮА*. 2014. Т. XIV. С. 78–89.

References

1. Havel B. O. Suchasna kontseptsiiia prav liudyny. Stan dotrymannaia prav liudyny v umovakh suchasnosti: teoretychni ta praktychni aspekty: materialy VII Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 8 hrud. 2016 r.) / V.V. Cherniei, S.D. Husariev, S.S. Cherniavskiy ta in. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav, 2016. S. 50–54. **2.** Landina A. V. Zabezpechennia kryminalnoi vidpovidalnosti spetsialnoho subiekta zlochyну normamy Zahalnoi chastyны KK Ukrainy. *Almanakh prava. Pravovy monitorynh i pravova ekspertyza: pytannia teorii ta praktyky*. Vypusk 10. Kuiv : In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2019. S. 325–336. **3.** Slinko T. M. Mizhnarodno-pravovi standarty v haluzi prav liudyny ta yikh vidobrazhennia v Konstytutsii Ukrainy. *Prava liudyny i demokratiia: zb. nauk. st. za materialamy nauk. Konf.* (Kharkiv, 15 trav. 2018 r.). Kharkiv, 2018. S. 30–34. **4.** Tyshchenko K. S. Mizhnarodni standarty prav liudyny: poniattia ta klasyfikatsiia. *Molodyi vchenyi*. 2017. № 12 (52). S. 328–331. **5.** Korovaiko O. I. Problemy implementatsii mizhnarodnykh standartiv u kryminalne protsesualne zakonodavstvo Ukrainy. *Formu prava*. 2016. № 4. S. 171–178. **6.** Lykhova S. Ia. Yurydychni osoby yak subiekty kryminalnoi vidpovidalnosti za KK Ukrainy. *Yurydychnyi visnyk*. 2014. № 4 (33). S. 128–132. **7.** Hnatenko Ye. S. Spivvidnoshennia kryminalnoho prava Ukrainy i mizhnarodnoho kryminalnoho prava. *Protse harmonizatsii ta adaptatsii. Mizhnarodni chytannia z mizhnarodnoho prava pamiaty profesora P.Ie. Kazanskoho: mater. tretioi mizhnar. nauk. konf.* (Odesa, 2–3 lystopada 2012 r.) / vidp. za vypusk M. I. Pashkovskiy ; NU «OlUA». Odesa : Feniks, 2012. S. 391–393. **8.** Davlatov Sh. B. Pryntsypy pryznachennia pokarrannia. *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Seriiia «Pravo»* / Akademiiia mytnoi sluzhby Ukrainy ; hol. red. D. V. Prymachenko. D. : Akad. mytnoi sluzhby Ukrainy, 2011. № 2 (7). S. 120–127. **9.** Riezniuk Yu. Spivvidnoshennia pryntsypiv humanizmu ta spravedlyvosti pry pryznachenni pokarrannia. *Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*. 2016. № 3. S. 196–204. **10.** Baranenko D. V. Spetsialnyi subiekt zlochyну: kryminalno-pravovy

analiz : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Kyiv, 2009. 19 s. **11.** Hladkyi V. V. Subiekt koruptsiinoho zlochyngu kriz pryzmu teorii koruptsiinykh vidnosyn. Kyiv : Preprint, 2018. 149 s. **12.** Osadcha A. S. Spetsialnyi sub'iekt zlochyngu: henezys, funktsii, problemy kvalifikatsii : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Kharkiv, 2015. 229 s. **13.** Fedulova I. M. Kryminalno-pravova kharakterystyka subiekta zlochyngu, peredbachenoho statteiu 206-2 Kryminalnogo kodeksu Ukrainy. *Naukovyi visnyk Lvivskoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriia yurydychna*. 2017. Vyp. 4. S. 308–318. **14.** Kyivets O. V. Yevropeiski pravovi standarty yak mizhnarodno-pravova katehoriia. *Yevropeiski studii i pravo*. 2012 № 1(5). URL : <http://eurolaw.org.ua/11-ukrainian-journal-of-european-studies/1-5-2012/44-2011-12-29-14>. **15.** Nikitin A. O. Pryntsypy ta zahalni zasady pryznachennia pokarannia. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser. : Yurysprudentsiia*, 2014. № 7. S. 189–190. **16.** Alenin Yu. P., Voloshyna V. K. Poniattia ta systema pryntsypiv kryminalnogo provadzhennia. *Naukovi pratsi NU OluA*. 2014. T. XIV. S. 78–89.

Landina Anna, Lysenko Oleksandr. International standards for sentencing a special subject of crime

Introduction. *The issue of compliance of the principles of sentencing with international standards and their significance for the criminal responsibility of special subjects of crime has not been specifically considered in the theory of criminal law. But this issue should be reflected, because in the vast majority of criminal liability is brought to persons who are endowed, along with mandatory, special mandatory features.*

The aim of the article. *The purpose of this study is to determine whether the provisions of the criminal code of Ukraine that define the criminal responsibility of a special subject of crime correspond to the principles of sentencing, which are the embodiment of international standards for ensuring human rights, and how this is regulated at the level of national legislation.*

Results. *The methodology of this study is to analyze and summarize the scientific and theoretical material, as well as compare the norms of domestic and international legislation in the field of ensuring respect for human rights—a special subject of crime in criminal legislation.*

International standards, which are mandatory and not Advisory in nature, are embodied in norms-principles that are fixed at the level of legislation. The main form of implementation of the law on criminal responsibility is sentencing by the court, so international legal standards are implemented in the form of sentencing principles that guarantee the rights, freedoms and legitimate interests of the subjects of crimes, including special ones. The principles of sentencing should include the principle of legality of punishment; the principle of certainty of punishment in a court sentence; the principle of expediency of punishment; the principle of justification and mandatory motivation of punishment in the sentence; the principle of justice of punishment; the principle of proportionality of punishment; the principle of humanity of punishment; the principle of individualization of punishment

Conclusions. *The principles of sentencing embody provisions that oblige to take into account all essential features relating to the characteristics of the offender and the circumstances of the crime. Compliance with these principles and their clear regulation will help to improve the criminal responsibility of special subjects of crimes. Therefore, these principles should be clearly regulated in the criminal code of Ukraine. It is advisable to include the principle of proportionality (conformity) of punishment in the list of sentencing principles.*

This study is not exhaustive and opens up the prospect of further research on this issue and improving domestic criminal legislation.

Key words: *principle of sentencing, international standards, protection of human rights, special subject of crime, criminal liability.*